

בקשה לצירוף ארגון העיתונאים בישראל כידיד בית המשפט ו/או

כמגיש עמדה: במסגרת הליך בעניין קיום הדיון בדלתיים סגורות

ואיסור פרסום

1. ארגון העיתונאים בישראל (ע"ר 580690667)

2. יפעת גליק, ת.ז. 060636685

3. שני אשכנזי, ת.ז. 021921358

שלושתם באמצעות ב"כ עוה"ד ד"ר מורן סבוראי או אמיר בשה או גלעד זבידה או חן ויסברג, ממשרד עוה"ד בשה זבידה סבוראי, (ב.ס.ר 4, קומה 23), רחוב מצדה 7, בני ברק 5126002; טל: 03-7743000; פקס: 03-7743001; office@bszlaw.co.il;

המבקש להצטרף כידיד בית המשפט

- לבין -

מדינת ישראל – המשרד להגנת הסביבה היחידה הארצית להגנת הסביבה הימית והמשטרה הירוקה

המבקשת בבקשת הצו

מועצת העיתונות בישראל

המשיבה בבקשת הצו

ארגון העיתונאים בישראל (להלן: "ארגון העיתונאים" או "הארגון") מבקש להצטרף להליך שבכותרת שעניינו בקשת המבקשת, מדינת ישראל – המשרד להגנת הסביבה היחידה הארצית להגנת הסביבה הימית והמשטרה הירוקה (להלן: "מדינת ישראל" או "המדינה") להוציא צו לקיום הדיון בדלתיים סגורות ולאיסור פרסום, בהתאם להוראות סעיפים 78 ו-70(ה) לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984 (להלן: "צו איסור הפרסום" או "הצו").

בכל הנוגע לאירוע הסביבתי שהוטל איסור פרסום בעניינו, הרי נזכיר את שנאמר בימים האחרונים בעניינו בעניין היקפו, חשיבותו, וחומרתו, ובין היתר: "זיהום הזפת שנשטף לחופים הוא הזיהום הימי החמור בישראל בעשורים האחרונים" – 19.2.2021, הארץ¹; "מהגליל עד אשקלון: שורת חופים זוהמו בכמויות גדולות של זפת ממקור לא ידוע" – 18.2.2021, הארץ²; "מאשקלון ועד ראש הנקרה הזפת שוטפת את ישראל, מהיכן היא מגיעה ואיך אפשר לעזור" – 20.2.2021, גלובס³; "אסון הזפת בחופים: "ישראל היתה יכולה למנוע חלק מהנזק" – 21.2.2021, כלכליסט⁴; "זיהום הזפת בחופי ישראל: יש מספר מאושפזים, מצב חירום אקולוגי" – N12, 20.2.2021.⁵

¹ צפריר רינת, אלמוג בן זכרי ובר פלג, זמין ב: <https://www.haaretz.co.il/nature/premium-MAGAZINE-1.9552695>

² צפריר רינת, אלמוג בן זכרי ובר פלג, זמין ב: <https://www.haaretz.co.il/nature/premium-1.9549102>

³ שני אשכנזי, זמין ב: <https://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1001361357>

⁴ ענת רואה, זמין ב: <https://www.calcalist.co.il/local/articles/0,7340,L-3894967,00.html>

⁵ FRNK KHCNI, זמין ב: https://www.mako.co.il/news-israel/2021_q1/Article-26bc18192eeb771027.htm

בכל הנוגע להליך שנוהל עד כה, הרי יצוין, כי ביום 22.2.2021 נתן בית המשפט הנכבד, צו כפי שהתבקש על ידי המדינה, וזאת במעמד צד אחד. הצו שניתן כולל את היקף איסור הפרסום ואולם אינו מנומק, למעט שלוש מילים שנכתבו על ידי בית המשפט הנכבד והן "שוכנעתי – צו כמבוקש", כשאין זה ברור כלל מה הם הנימוקים שהביאו את בית המשפט הנכבד להשתכנע למתן צו כה גורף בעניין ציבורי זה. באותו היום, 22.2.2021, נתן בית המשפט הנכבד החלטה נוספת, לדיון בבקשה לביטול ו/או צמצום צו איסור הפרסום שהוצא על ידו באותו היום בשעה מוקדמת יותר, וזאת למחרת היום, 23.2.2021 בשעה 12:00.

ארגון העיתונאים מבקש להצטרף להליך בעניין ניהול ההליך בדלתיים סגורות כידיד בית המשפט ו/או מגיש עמדה, וזאת בהתאם לדיון החל ומתוקף מעמדו ותפקידו בציבוריות הישראלית. עוד מבקש ארגון העיתונאים כי עמדתו המוגשת להלן תשמע הן בכתב והן בעל פה, במסגרת הדיון דלעיל.

יאמר בקליפת אגוז, כי ארגון העיתונאים סבור ששימוש גורף בצווי איסור פרסום פוגע במצטבר פגיעה קשה ביותר ובלתי מידתית בחופש העיתונות ובזכות הציבור לדעת, וזאת בעיקר נוכח אופיו הדרמטי של האירוע המסוקר – או האמור להיות מסוקר – הנוגע לזיהום סביבתי רחב ממדים שכבר הוכתר, כאמור לעיל, כאחד הקשים והחמורים שידעו חופי הארץ. דווקא משום חשיבותו של האירוע והיקף הפגיעה בציבור בישראל, כאשר חופה המערבי של המדינה הוא הגבול הארוך ביותר של המדינה המשמש לציבור בישראל מקור יציב למסחר, תעבורה ותחבורה, הנאה וספורט, בית לבעלי חיים, צמחיה ודגה, וכריאה נושמת אל מול הריכוזים העירוניים המשמעותיים לאורך החוף הישראלי, הרי יש חשיבות רבה ביותר שלא ינתן צו בלתי מידתי, הפוגע ביכולתו של הציבור בישראל להבין את האירוע והגורמים לו וליטול חלק בדיון ציבורי נוקב וביקורתי על האירועים שהביאו להתרחשותו של האסון הסביבתי כמו גם על הפעולות שיש לנקוט כדי לצמצם המשך הפגיעה ולמנוע הישנותה.

ככל שצו איסור הפרסום רחב וגורף יותר ובלתי מנומק, הוא מונע מהעיתונות לבצע את תפקידה שהוא "כלב השמירה" של הדמוקרטיה ולשמש כגוף המבקר של רשויות השלטון (בבחינת "הרשות הרביעית" כפי שכונתה לא פעם העיתונות החופשית בפי בית המשפט העליון), ולהצביע על כשלים בזמן אמת, בשמן התרחשותו של האירוע. לעומת זאת, מתן חופש ביטוי ושקיפות ומתן הזדמנות לעיתונות החופשית לבצע את עבודתה, יאפשר לציבור לדעת מה קורה בזמן אמת, תוך כדי האירוע עצמו, או סמוך לו, וגם יאפשר לרשויות השלטון לבצע תיקונים נחוצים. ללא אפשרות השקיפות והביקורת הציבורית הנדרשת, המתאפשרת לא מעט הודות לעיתונות החופשית עלול הנזק לגדול, ומכאן החשיבות הציבורית בביטול צו איסור הפרסום.

מכאן לנימוקי הבקשה, בקצירת האומר:

מבוא ופתח דבר

הטעם והצורך של הבקשה להצטרף המוגשת בזה, הם משום מעמדו של ארגון העיתונאים וחשיבותו של ההליך בהתייחס לחשש מפגיעה קשה, אסורה, בלתי סבירה ובלתי מידתיות בחופש העיתונות ובזכות הציבור לדעת. נציין כבר עתה, כי בהליכים קודמים בעלי אופי דומה צורף ארגון העיתונאים בישראל כידיד בית המשפט (ור' למשל: רע"פ 7835/16 חברת החדשות נ' מדינת ישראל (וההליך המחוזי שקדם לו); וכן ה"ט 18-11-6461 קובי נ' חן ביאר ואח'; ע"פ (מחוזי - מרכז) 11845-08-20 ארגון העיתונאים בישראל נ' קופלוביץ ואח'; תיק (שלום - ירושלים) 7597-09-20 ארגון העיתונאים בישראל נ' אוריאן זוהר כהן ואח').

עוד יצוין, אופייה הרוחבי של הסוגיה ביחס למלאכת העיתונות, כאשר ארגון העיתונאים מייצג את רוב העיתונאים בישראל ועל כן יש חשיבות רבה ביותר כי עמדתו בעניין הצו תשמע, ובכלל זה העמדה כי חשוב שצווי איסור פרסום יוצאו במשורה בלבד, בצורה מידתית וסבירה, ולא במעמד צד אחד. ויודגש, המנדט של ארגון העיתונאים כמי שמייצג את העוסקים במקצוע העיתונות הוא גם לדאוג לחופש העיתונות וליכולתם של עיתונאים לבצע מלאכתם כראוי, וזאת תוך מימוש הרעיון הבסיסי של חופש העיתונות – הקשור בחופש הביטוי ובזכות הציבור לדעת, וזאת מבלי שהעיתונאים העושים במלאכה יהיו כבולים בשרשראות בלתי

מידתיות ובלתי סבירות של איסור פרסום, המקשות על המלאכה. בעשותם במלאכת העיתונות, פועלים העיתונאים בשירות הציבור וזכותו לדעת. זאת ועוד, במקרים לא מעטים – וגם במקרה זה – פורסמו כבר חלק מהפרטים, מה שעלול להפוך את מצב הדברים לאבסורדי, כשהציבור בישראל נותר עם מידע חלקי, בלתי מספק, שאינו מאפשר ל"שוק הדעות" ולחופש הביטוי – החיוניים לדמוקרטיה הישראלית – לפעול את פעולתם. יודגש, כי בענייננו זכות הציבור לדעת משמעותית ביותר, שכן המדובר בזיהום בקנה מידה משמעותי ביותר, שהוא בעל השלכות סביבתיות דרמטיות על הציבור בישראל. הווי אומר, הפגיעה שעלולה להיגרם מהצו שניתן היא הן בזכות הציבור לדעת והן בציבור בכללותו, כשעצם מתן הצו עלול לצמצם בצורה בלתי מידתית ובלתי סבירה את היכולת הציבורית לעקוב אחר המתרחש, להביע עמדה, ואף לבקר את התנהלות מוסדות השלטון מול אסון זה ואת הצעדים שנקטים כדי למנוע אסון עתידי נוסף ו/או כדי לצמצם את פגיעתו הרעה של זה הנוכחי.

יצוין, כי הבקשה מוגשת עם מידע חסר וחלקי, וזאת נוכח הצו שכבר הוטל על הפרשה, ולפיכך שומר לעצמו ארגון העיתונאים את הזכות להוסיף דברים וטיעונים, אם וככל שיחשפו פרטים נוספים על נסיבות הפרשה. ואולם יאמר כבר עתה, כי אין ולא יכול להיות חולק שמדובר בהליך עם היבטי רוחב משמעותיים ביותר לציבור בישראל, ולפיכך – כאמור – חשובה זכות הציבור לדעת וחשובה היכולת של הציבור לעקוב אחר מהלכי קברניטי המדינה וראשיה, בכל הנוגע לאיתור מקורות הנזק, צמצומם, ומניעת נזקים עתידיים.

על מעמדו של ארגון העיתונאים

1. **ארגון העיתונאים בישראל** הוא ארגון עובדים פרופסיונאלי (מקצועי) הפועל לשמירה על זכויותיהם ועל ייצוגם של עובדים, הן במישור הקיבוצי והן במישור הפרט. הארגון מאגד עיתונאים רבים בכלי תקשורת שונים כארגון עובדים יציג, ובכלל זה: ידיעות אחרונות, ידיעות תקשורת, ידיעות אינטרנט ("ווינט"), גלובס, הארץ, וואלה!; חדשות 13, חדשות המזרח התיכון ("אי-24"), תאגיד השידור הציבורי ועוד.
2. ארגון העיתונאים הוא כיום הגוף המרכזי והגדול ביותר העוסק בייצוג עיתונאים בארץ⁶. בתוך כך, הארגון פועל בשדה של שמירה על חופש העיתונות, ובהקשר למטרה זו, המוגדרת בפרק המטרות של הארגון, ננקטו וננקטות פעולות רבות, ולרבות: עתירות מתאימות שהוגשו לבית המשפט העליון בעניין חופש העיתונות⁷; הליכים שנוהלו או מנוהלים בערכאות בית הדין לעבודה בעניין חופש העיתונות ולרבות במקרים של פיטורי עובדים או פגיעה בזכויותיהם, או הצרת צעדיהם, או הצרת חופש התנועה של עיתונאים (ובתוך כך פגיעה בחופש העיתונות)⁸; ימי עיון וכנסים; הופעות בוועדות הכנסת ובפני גורמים שונים ברשות המבצעת, לרבות מול המשטרה בעניין טענות בדבר אלימות שוטרים ואזרחים כנגד עיתונאים וכן מול ועדת הפנים של הכנסת; טיפול בנושא חופש תנועה של עיתונאים בתקופת משבר הקורונה ולרבות מול לע"מ (לשכת העיתונות הממשלתית וגורמים אחרים) לרבות פנייה לראש הממשלה בעניין פתיחת מסיבות העיתונאים בנושא משבר הקורונה לשאלות של עיתונאים; מכתבים ומאמרים בעניין פגיעה בחופש העיתונות; צוות פעולה למאבק באלימות ברשתות נגד עיתונאים; סיוע לעיתונאים מול פגיעה אישית, ולרבות במקרה של פגיעה בעיתונאים זרים על ידי צה"ל ו/או המשטרה ו/או כוחות ביטחון אחרים; בניית קשרים ושימור קשרים עם ארגוני עיתונות בינלאומיים; ועוד. במסגרת הארגון גם מועסקת אחראית חופש העיתונות, והיא כיום העיתונאית ענת סרגוסטי, המטפלת בנושאים השונים הנוגעים לנושא זה.

⁶ על ארגון העיתונאים ר' למשל: עסק (ארצי) 59352-10-13 ידיעות אינטרנט בע"מ – ארגון העיתונאים בישראל, 21.8.2014.
⁷ ר' למשל: בג"ץ 2109/20, 2187/20 ארגון העיתונאים ואח' נ' ראש הממשלה ואח', 26.4.2020; בג"ץ 2996/17 ארגון העיתונאים ואח' נ' ראש הממשלה ואח', 23.1.2019; בג"ץ 6192/17 ארגון העיתונאים בישראל ואח' נ' השר לביטחון פנים ואח', 1.11.2018; בג"ץ 9104/16 ארגון העיתונאים בישראל ואח' נ' ראש הממשלה ושר התקשורת ואח', 8.1.2017.
⁸ ר' למשל: עע (ארצי) 60463-09-17 ארגון העיתונאים בישראל ויאסר עוקבי – "שבע" תקשורת בע"מ (להלן: "עניין עוקבי"); סעי"ש (ת"א) 47499-11-17 הופשטיין ואח' – מדינת ישראל (להלן: "עניין הופשטיין"); ה"ט (טבריה) 6461-11-18 ארגון העיתונאים בישראל נ' רון אהרון קובי ואח'.

3. לא למותר לציין, את המובן מאליו, והוא כי הארגון פעיל ביותר גם בהליכים משפטיים שונים שעניינם עיתונאים פרטניים. כך, למשל, ייצג ארגון העיתונאים בפרשה שנקשרו בה טענות בעניין הפרת זכויות ממשפט העבודה הקיבוצי וכן זכויות מכוח חקיקת השוויון של מדינת ישראל;⁹ בעניין יאסר עוקבי, ייצג הארגון בעניין פיטורים על רקע פגיעה בחוקי השוויון ובחופש העיתונות;¹⁰ בעניין הופשטיין, התייצב הארגון כידיד בית הדין בעניין פיטורים על רקע פגיעה בחופש העיתונות.¹¹ הליכים משפטיים נוספים – שעניינם ייצוג במקרים של צירוף כידיד בית המשפט – יפורטו להלן.

4. אל ארגון העיתונאים חברו במסגרת בקשה זו, גם **גב' יפעת גליק**, עיתונאית ומגישת תחקירי הסביבה "הזמן הירוק" בתאגיד השידור הציבורי הישראלי – כאן, ששימשה גם בעבר כחברת מזכירות בארגון העיתונאים; וגם **גב' שני אשכנזי**, עיתונאית שהיא כתבת אקלים וקיימות בכלי התקשורת גלובס, וחברת ועד העיתונאים בגלובס לעת הזו. עיתונאיות אלה, כמו חברי ארגון רבים בארגון העיתונאים, נושאות את עיניהן לפסיקתו של בית המשפט הנכבד בסוגיה חשובה זו, שהיא קריטית לשמירה על חופש העיתונות ועל ערכי יסוד נוספים שהם יסוד מוסד לציבוריות הישראלית.

הבסיס המשפטי לבקשה לצירוף: המוסד של ידיד בית המשפט וצירופו של הארגון להליכים קודמים בעלי

אופי דומי, בערכאות בתי המשפט

5. "ארגון העיתונאים הינו ארגון פרופסיונלי המאגד אלפי עיתונאים וככזה הוא פועל לשמירה על זכויותיהם ועל ייצוגם של חבריו, הן במישור הקיבוצי והן במישור הפרט. מכאן שקיים אינטרס ציבורי ליתן לו פתחון פה ודעת כגוף המקצועי המייצג, וזאת גם בעת שמדובר בסכסוך הפרט (ראו: ע"ע 1233/01 יהודה אוריאל נ' עיריית הרצליה (31.12.01))."¹²

6. ארגון העיתונאים יטען, בהתאם להלכה הפסוקה, כי לבית המשפט הנכבד קיימת הסמכות וקיים שיקול הדעת בשאלת צירופם של צדדים רלוונטיים גם בעלי מעמד ציבורי, והעניין נדון ונקבע כבר בבג"ץ 852/86 אלוני נ' שר המשפטים, פ"ד מא(2), 1, 32-33 (1987). מוסד "ידיד בית המשפט" (Amicus Curiae), הגם שאינו מעוגן בחקיקה, הינו מוסד מוכר ומבוסס היטב בפסיקה הישראלית. "ידיד בית המשפט" הינו גוף ציבורי במהותו, שאינו צד ישיר לסכסוך, אך הוא בעל עניין ומומחיות באינטרסים הנדונים בו, ומכיר את הנושאים הנדונים בו. צירוף גוף שכזה נותן ביטוי ראוי לגורמים מייצגים ומומחים שיש בידיהם, באמצעות הצגת עמדתם, כדי לסייע לבית המשפט לגבש את הכרעתו.¹³

7. ארגון העיתונאים הינו גוף בעל הניסיון המתאים והרלוונטי בתחום, והוא אף בעל ידע מקיף, מצטבר ומהותי בנושאים הנדונים. הארגון סבור, כי קבלת בקשתו להצטרף כ"ידיד בית המשפט", תאפשר לבית המשפט הנכבד לקבל תמונה רחבה ומשמעותית אודות הסוגיות הנוגעות להליך. ארגון העיתונאים סבור, כי חשוב כי תשמע עמדתו בעניין מרכזי ועקרוני זה ונוכח מעורבותו והידע שלו בתחום, כמפורט.

8. במי"ח 7929/96 קוזלי אחמד נ' מדינת ישראל (פ"ד נג(1) 529 (1999) (להלן: "עניין קוזלי"), קבע כבוד הנשיא (כתוארו אז) ברק את המבחנים המנחים לצירוף "ידיד בית משפט" להליך: "מקום בו ישנו גוף ציבורי – שאמנם אינו צד ישיר להליך – אך יש לו אינטרס רחב בפתרון ההליך והיכרות עם המאטריה

⁹ סק (ת"א) 37876-08-13 ארגון העיתונאים בישראל ואח' – אחוזת הירש ישראל תשנ"ד בע"מ, 7.1.2014; ערעור שהוגש על ידי החברה נמחק לפי הצעת בית הדין, ולפיכך פסק הדין הוא חלוט.

¹⁰ עניין עוקבי לעיל הי"ש מס' 8.

¹¹ עניין הופשטיין לעיל הי"ש מס' 8.

¹² עניין הופשטיין לעיל הי"ש מס' 8.

¹³ במהלך השנים הוכרו גופים שונים ומגוונים ממלכתיים וולונטריים כ"ידידי בית המשפט". ביניהם, עמותת ידיד (למשל, בעניין חפציבה, בש"א 8031/07 בתיק פשי"ר (י-ם) 4202/07, החלטה מיום 16.1.08; לשכת עורכי-הדין (למשל, ע"א 1682/06 עו"ד נתן רסקין נ' אברהם (רמי) לב, החלטה מיום 17.9.08; בג"ץ 744/97 גוזלן נ' השופט אמינוף (פ"ד נא(1) 355); בג"ץ דורון נ' שר האוצר מיום 10.8.06; האגודה לזכויות האזרח (למשל, בעת"מ (ת"א) 1467/07 פרח השקד בע"מ נ' עיריית בת-ים, החלטה מיום 14.4.08; לשכת רואי החשבון (למשל, ע"א 8548/06 עו"ד אינדיב נ' פרמייר קלאב בע"מ, החלטה מיום 31.8.06); מוקד סיוע לעובדים זרים (למשל, בג"ץ 4957/07 אחיעוז נ' משרד התמ"ת, החלטה מיום 24.1.08); שורת הדין (בג"ץ 769/02 הועד הציבורי נגד עינויים בישראל נ' ממשלת ישראל, החלטה מיום 3.8.03); הקליניקה למאבק בסחר בנשים (ע"א 11152/04 יוסף פרדו נ' מגדל חברה לביטוח בע"מ, החלטה מיום 13.2.06); ועוד. בכלל זה הוכר גם ארגון העיתונאים במספר הליכים – כפי שיפורט להלן.

הנדונה, הרי שיינתן לאותו הגוף להשמיע עמדתו בנדון בצד העותר, שלו יש נגיעה אישית או ישירה לעניין. [...] בכך יינתן ביטוי לאותם הגורמים המייצגים והמומחים, שיש להם עניין בנושא הדיון ויש בידיהם, בה בעת, לסייע לבית-המשפט בגיבוש עמדה והלכה המשקפות נאמנה את מגוון המצבים והבעיות שבסוגיה שלפניו. [...] יש לבחון את תרומתה הפוטנציאלית של העמדה המוצעת, יש לבחון את מהות הגוף המבקשת להצטרף. יש לבדוק את מומחיותו, את ניסיונו ואת הייצוג שהוא מעניק לאינטרס שבשמו מבקשת הוא להצטרף להליך. יש לברר את סוג ההליך ואת הפרוצדורה הנוהגת בו. יש לעמוד על הצדדים להליך עצמו ועל השלב שבו הוגשה בקשת ההצטרפות. יש להיות ערים למהותה של הסוגיה העומדת להכרעה. כל אלה אינם קריטריונים ממצים. אין בהם כדי להכריע מראש אימתי יהא מן הדין לצרף צד להליך כ"ידיד בית-המשפט", ומתי לאו. בה בעת, יש לשקול קריטריונים אלה, בין היתר, טרם יוחלט על צירוף כאמור".¹⁴

9. נחזור ונציין בהדגשה את שנאמר גם במבוא לבקשה זו, והוא כי בהליכים קודמים בעלי אופי דומה צורף ארגון העיתונאים בישראל כידיד בית המשפט, וזאת הן בערכאות נמוכות והן בערכאות גבוהות ביותר, ור' למשל: רע"פ 7835/16 חברת החדשות נ' מדינת ישראל וכן ה"ט 18-11-6461 קובי – ביאר ואח'.

10. כאמור לעיל, היבטי הרוחב של ההליך מבחינת ציבור העיתונאים בכללותו נוגעים הן לחשש מפני פגיעה בחופש העיתונות ובזכות הציבור לדעת, והן לפגיעה בציבוריות הישראלית. מתן צו גורף, עלול לפגוע בצורה אנושה ובלתי מידתית בפעולתם החיוביות והחיוביות של גורמים בציבוריות הישראלית שפעולתם להבנת האירוע ולשמירה על אינטרסים ציבוריים בצמצום הפגיעה ומניעת הישנותה בעתיד עלולה להיפגע בצורה בלתי סבירה ללא המידע הדרוש להבנת האירוע הנוכחי.

11. ברי, כי לארגון העיתונאים אינטרס אמיתי, אותנטי וממשי, שהוא רחב ובא מתוך עמדת המומחיות של הארגון, ואף היכרות עם המאטריה הנדונה הנוגעת בנימיה לחופש העיתונות. גם אין חולק כי לארגון מומחיות מיוחדת בתחום של חופש העיתונות ולא בכדי התקבלה דעתו כעותר לא פעם, גם ממש לאחרונה, בהליכים שהגיעו לערכאות ואף לבית המשפט העליון כשבתו כבג"ץ¹⁵. גם לא למותר לציין, כי הארגון הוא הארגון הגדול ביותר המייצג עיתונאים פעילים בישראל, ובתוך כך הוא יכול ומעוניין להביא את המיית השטח ואת קולו וצרכיו של ציבור העיתונאים – נושאי המסורה של חופש העיתונות בציבור. בישראל.

עמדת הארגון בקצירת האומר: פגיעה קשה ביותר בחופש העיתונות

12. בימים האחרונים, פורסם בתקשורת הישראלית סדרת כתבות בעניין אסון אקולוגי שכבר הוכתר בכותרת הבלתי-מחמיאה: "הזיהום הימי החמור בישראל בעשורים האחרונים". וכך, בין היתר, פורסם בכלי התקשורת בימים האחרונים:

"אלפי מתנדבים ברחבי הארץ, הגיעו היום לחופים הרבים בכדי לסייע לרשויות לטפל במפגע הזפת הגדול. כ-170-190 ק"מ של חופי ישראל, מראש הנקרה ועד לחוף אשקלון, זוהמו באופן משמעותי בזפת. נכון לרגע זה, מקור הזיהום אינו ידוע, אך על פי סוג הזפת ומרקמה, נראה כי מדובר בפליטה של שמנים או נפט מכלי שיט שעבר מול חופי ישראל.

בדקות האחרונות הודיע המשרד להגנת הסביבה על מידע שהתקבל מסוכנות הבטיחות הימית האירופית, לפיו זוהה בים באמצעות לוויין כתם החשוד כשמן לפני כשבוע, כ-50 קילומטר מחופי ישראל. עד כה אותרו כ-10 אוניות שחלפו במקום, ואחת מהן או יותר עשויה להיות חשודה כאחראית

¹⁴ עניין קוזלי, סעיף 45 לפסק הדין. ור' גם: סעיף 30(ב) לחוק בית הדין לעבודה, התשכ"ט-1969; עע (ארצי) 1233/01 אוריאלי – עיריית הרצליה, פד"ע לו 508 (2001); עב (ת"א) 2073/07 הסתדרות העובדים הכללית החדשה – עווד רובין ואח', 12.6.2008; ברע (ארצי) 10681-03-19 ליאנה עדני – עיריית ת"א יפו ואח', סעיפים 12-19, 18.4.2019.
¹⁵ ר' למשל: בג"ץ 2109/20, 2187/20 ארגון העיתונאים ואח' נ' רה"מ ואח', 26.4.2020; והליכים נוספים.

לאירוע החמור שפקד את חופי ישראל. אגב כך, מתוך עשר האוניות החשודות שעברו במרחב האמור, שתיים אף הגיעו לנמל אשדוד.

האירוע, שהחל ביום רביעי, טרם הסתיים. למרות שבשטח פרוסים צוותי ניקיון המנסים להתמודד עם מאות טונות של זפת, מדובר במפגע מתמשך. בשעות הבוקר, זיהו פקחי המשרד להגנת הסביבה כתם זיהום צף בים כ-200 מטרים מחופי חיפה, והוא עשוי להחמיר עוד יותר את המצב בחופים שנפגעו מאוד, דוגמת חוף קרית חיים.

מכיוון שמדובר באירוע שבו הזיהום הוא בצורת זפת חצי מוצקה או מוצקה לגמרי, ומכיוון שהזפת פגעה בחופים בזמן סערה, אנו ניצבים בפני מצב שבו פרט לזפת, ישנם סוגים שונים של פסולת בחופים - שחלקם זוהמו מהזפת וחלקם לא. לכן, האסטרטגיה הנכונה לפינוי הפסולת מהחופים היא בניקוי ידני, תוך הפרדה ככל הניתן בין הפסולת השמנית לחול ולפסולת הרגילה - מה שמקשה על הניקוי. לכן, הרשויות והמתנדבים מבצעים כעת "עבודת נמלים" הכוללת איסוף של גושי זפת דביקים וקטנים מהחופים, בניסיון למנוע נזק חסר תקדים לסביבה האקולוגית הרגילה¹⁶.

13. ברי, כי אירוע מסוג זה מערב סוגיות ציבוריות רמות במעלה, ובראשן סוגיות סביבתיות הנוגעות לבריאות ולרווחה של כל אחד מאתנו, לטבע בישראל ולשמירתו, ועוד. אירוע כאמור צריך שיהיה שקוף ל"אור השמש" שכבר היה מי שאמר כי הוא "חומר החיטוי הטוב ביותר". ובמילותיו של שופט בית המשפט העליון האמריקאי, לואי ברנדייס: "יש המשבחים את החשיפה הציבורית כתרופה למחלות חברתיות ותעשייתיות. אור השמש הוא חומר החיטוי הטוב ביותר ואור המנורה הוא השוטר היעיל ביותר" (Other People's Money And How the Bankers Use It, 1914)¹⁷.

14. בעניין הפגיעה בחופש העיתונות, נציין עוד: חופש הביטוי הוכר בישראל זה מכבר כזכות יסוד חוקתית, שמקורה בכבוד האדם.¹⁸ בבג"ץ קול העם הוכרה החשיבות בחופש העיתונות בהקשר ישיר לדמוקרטיה ולשלטון החוק כאינטרסים ציבוריים.¹⁹ חופש העיתונות, המהווה חלק מחופש הביטוי²⁰ ומזכות הציבור לדעת.²¹ חופש העיתונות מהווה נדבך מרכזי של חופש הביטוי והוא מאפשר לממש את זכות הציבור לדעת.²² עיתונות חופשית היא תנאי הכרחי לדמוקרטיה.²³ העיתונאים מבצעים מלאכתם העיתונאית בהקשר לכך²⁴ ולכן זכותם לשמירה על חופש העיתונות מהווה נדבך יסודי בדמוקרטיה, וגם חובה מקצועית (אין מדובר בפריבילגיה של עיתונאים לשם עצמה, אלא בכלי העבודה העיקרי, בבחינת איזמל מנתחים, של עיתונאים בשאר הם). ללא חופש העיתונות, וללא הגישה הישירה למקורות מידע, עלול להתייבש מקור המידע העיקרי של הציבורי - שהוא צינור העיתונות החופשית. צווי איסור פרסום הניתנים בצורה בלתי מידתית ובלתי סבירה יכולים להזיק בצורה משמעותית לציבוריות הישראלית, בעיקר באירוע כה כבד משקל כמו האסון האקולוגיה החונה לעת הזו לחופי הים התיכון של ישראל.

¹⁶ שני אשכנזי, זמין ב: <https://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1001361357> (הדגשות הוספו, הח"מ).

¹⁷ השופט לואי ברנדייס, בפסיקה משנת 1913, ר' בעניין זה, בין היתר: <https://www.haaretz.co.il/misc/1.1209617>.

¹⁸ בג"ץ 5239/11 אבנרי נ' הכנסת, סעיף 4 לפסק דינו של השופט עמית, 15.4.2015. ההפניה היא לדברי השופט מצא בע"א 4463/94 אבי חנניה גולן נ' שירות בתי הסוהר, פ"ד (4) 136, 153 (1996). ברק מדינה דיני זכויות האדם בישראל (2016), פרק 3: חופש הביטוי, בעמ' 431; עמ' 475: מסירת מידע שלא כדין וחייב עיתונאים לחשוף מקורות מידע; עמ' 478: חיסיון עיתונאי.

¹⁹ בג"ץ 73/53 חברת "קול העם" נ' שר הפנים, פ"ד ז 871 (1953) (להלן: "בג"ץ קול העם").

²⁰ חופש הביטוי "ניצב בראש החירויות שעליהן מבוססת הדמוקרטיה" (רע"א 3007/02 יצחק נ' מוזס, פ"ד נו(6) 592, 598 (1998)); הוא מהווה "זכות עילאית" ("בג"ץ קול העם", עמ' 878); הוא נתפס כנשמת אפה של הדמוקרטיה ו"ציפור נפשה" (ע"פ 255/68 מדינת ישראל נ' בן משה, פ"ד כב(2) 427, 435 (1968)).

²¹ ר' למשל: עע"ם 6013/04 מדינת ישראל, משרד התחבורה נ' חברת החדשות הישראלית בע"מ, פ"ד ס(4) 60, 75 (2006); בג"ץ 243/62 אולפני הסרטה בישראל בע"מ נ' גרי, פ"ד טו 2407, 2415, 2426 (1962).

²² ר' למשל: משה נגבי חופש העיתונאי וחופש העיתונות בישראל: דיני תקשורת ואתיקה עיתונאית (2011).

²³ דני"א 7325/95 ידיעות אחרונות ואח' נ' קראוס ואח', פ"ד נב(3) 1, 53 (1998) (להלן: "דני"א קראוס").

²⁴ דנא 2121/12 פלוני נ' ד"ר אילנה דיין אורבך, סעיפים 52-54 לפסק דינו של הנשיא (כתוארו אז) גרוניס, 18.9.2014.

15. בית הדין הארצי לעבודה הכיר בכך כאשר קבע, כי מקצוע העיתונות, מקצועם של העיתונאים המיוצגים על ידי ארגון העיתונאים, הוא מקצוע מיוחד, הקשור בחובות ציבוריות מגוונות, כרוך ביסודות המשטר הדמוקרטי ובערכי היסוד הבסיסיים של שלטון החוק, ובהם גילוי האמת, חופש הביטוי וכדומה: **”עיתונאות הוא מקצוע בעל מאפיינים ייחודיים. בבסיס מקצוע העיתונאות עומד עקרון היסוד של חופש הביטוי. לעיתונות, הכתובה והמשודרת, תפקיד מרכזי וחשוב במשטר דמוקרטי, הן בביקורת על רשויות השלטון והן במתן במה למגוון דעות רחב בציבור. לצד חובותיו וזכויותיו של העיתונאי כעובד, מוטלות על העיתונאי חובות ייחודיות הנובעות ממקצועו. העיתונאי כפוף לתקנון האתיקה המקצועית של העיתונות, המטיל עליו חובות רבות וביניהן יושר והגינות; לא להימנע מלפרסם מידע שקיים עניין ציבורי בפרסומו בשל לחצים (פוליטיים, כלכליים ואחרים, לרבות חרם או איום בחרם מודעות); אובייקטיביות; הימנעות ממצב של חשש לניגוד עניינים ועוד [תקנון האתיקה המקצועית של העיתונות, מפורסם באתר האינטרנט של מועצת העיתונות]”**²⁵.

16. לאחרונה נטען על ידי ארגון העיתונאים, בעתירה שהוגשה לבג”ץ והתקבלה, כי אף החלטות ממשלתיות בעניין “משבר וירוס הקורונה” נסוגות מקום בו מדובר במעמדו הייחודי, הסגולי והרם של חופש העיתונות ושל חסיון המקורות העיתונאים הנוגע ל²⁶.

17. מתבקש, אם כן, כי בית המשפט הנכבד יאמר דברו צלול וברור ביחס לחשיבות השמירה על חופש העיתונות, שהוא איבר מאיבריו של חופש הביטוי וחלק אינטגרלי מזכות הציבור לדעת, ויאפשר למעבר החופשי של המידע והרעיונות לעבור בציבוריות הישראלית, באופן שיאפשר לשמור על אינטרסים ציבוריים חשובים לא פחות – ובהם הגנת הסביבה וחופי הים של מדינת ישראל.

סוף דבר

18. הבקשה נסמכת על מסמכים הנמצאים בפני בית המשפט הנכבד ועל טענות משפטיות ועל כן אינה נתמכת בתצהיר, בהיעדר צורך.

19. לאור כל האמור, מתבקש בית הדין הנכבד להורות על צירוף ארגון העיתונאים להליך, כידיד בית המשפט, ולקבל את עמדתו לתיק בית המשפט.

אמיר בשה, עו”ד

ד”ר מורן סבוראי, עו”ד

בשה זבידה סבוראי, משרד עו”ד
ב”כ ארגון העיתונאים בישראל

²⁵ עסק (ארצי) 59352-10-13 ידיעות אינטרנט בע”מ (שותפות רשומה) – ארגון העיתונאים בישראל, סעיף 76, 21.8.2014.
²⁶ בג”ץ 2109/20, 2187/20 ארגון העיתונאים ואח’ נ’ רוח”מ ואח’, סי’ 44-45 לפסק דינה של הנשיאה חיות וסוף דבר, 26.4.2020.